

De Toorts

CONTACTBLAD VAN HET IVN AFDELING ZUID-KENNEMERLAND

NUMMER 63 APRIL 2004

*Feest
in de
Natuur*



IVN ZUID-KENNEMERLAND

BESTAAT 25 JAAR





De Toorts is het contactblad van het IVN, afdeling Zuid-Kennemerland. Het IVN, Vereniging voor natuur- en milieueducatie, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten, die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft het IVN ruim 180 afdelingen. Meer dan 16.000 leden zetten zich actief in voor natuur en milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

BESTUUR

Voorzitter Jonne Misset,
Junoplantsoen 73, 2024 RM Haarlem,
tel.: 023-5274950
e-mail: laterveer.misset@quicknet.nl

SECRETARIS

Dick van As,
van Riebeecklaan 2, 2024 AH Haarlem,
tel.: 023-5267873
e-mail: dickvanas@freeler.nl

PENNINGMEESTER

Lieven Schol, Clivialaan 27,
2106 CE Heemstede,
tel.: 06-53548764

POSTADRES EN ALGEMENE INFORMATIE

Junoplantsoen 73, 2024 RM Haarlem,
tel.: 023 - 5274950

LEDENADMINISTRATIE

Lieve Schol, Clivialaan 27, 2106 CE Heemstede,
tel.: 06-53548764

ERELID

Joop Cronau

COÖRDINATOREN WERKGROEPEN

Excursies

Leo v/d Brugge tel.: 023-5261584
e-mail: leovanderbrugge@hotmail.com

Publiciteit

Marc van Schie tel.: 023-5351239
e-mail: marcsmargriet@hetnet.nl

Groene Winkel

Paul de Vocht tel.: 023-5424513
e-mail: visgraat@wanadoo.nl

Cursussen

vacature

Kinderen

Wil Stumpe tel.: 023-5374168
e-mail: hstumpe@ilse.nl

Tentoonstellingen

Cora Miltenburg tel.: 023-5379490
e-mail: cora.judith@zonnet.nl

De Toorts

Jonne Misset tel.: 023-5274950
e-mail: laterveer.misset@quicknet.nl

Lezingen

vacature

Oeverwaluwen

Mieke Ooms tel.: 023-561606
e-mail: oomsm@noord-holland.nl

Aangevraagde excursies

Yneke Bettink, tel.: 023-5254995

Materiaalcoördinator

Leo v/d Brugge, Gen. Bothastraat 91,
2021 JS Haarlem
tel.: 023-5261584,
e-mail: leovanderbrugge@hotmail.com

Redactie De Toorts

Dineke Colpa, Marisca v/d Eem, Theo Litjens
en Jonne Misset
p/a Junoplantsoen 73, 2024 RM Haarlem,
tel.: 023-5274950,
e-mail: laterveer.misset@quicknet.nl

Distributie De Toorts

Tineke Allaert,
e-mail: c.callaert@freeler.nl

INHOUD

IVN-ZAKELIJK	2
FEEST	3
IN MEMORIAM - TON PUTS	3
BOUDEWIJN DE GROOT -	
NATUUR IS WAAR HET LEVEN EVEN NIET BESTAAT	4
THE TJONG-KHING -	
NIEZEN EN NOG EENS NIEZEN	4
HET GROOTSTE FEEST ALLER TIJDEN	5
NIET ALLEEN DE TOORTS,	
MAAR OOK BOMEN HEBBEN HUN GESCHIEDENIS	6
LODEWIJK HENRI WIENER -	
HET GROTE WIEL VAN DE NATUUR	7
INTERVIEW MET ANDRÉ BIJL	8
MARKANTE OUDE BOMEN	9
INTERVIEW MET THEO LITJENS	10
DIEUWERTJE BLOK -	
WACHTEN TOT JE ALLEEN DE NATUUR HOORT	12
J.J.H. POP - FELEICITATIE	12
TEKENWEDSTRIJD	13
J.J.H. POP - HAARLEM LIGT IN EEN	
RIJKE NATUURLIJKE OMGEVING	13
NATUURWIJZER	13
INTERVIEW MET LIEN PEETERS	14
DE OEVERWALUW IS WEER WELKOM!	15
INTERVIEW MET CLARA DE JONG	16
TOORTSSTORY	17
GERRIT VAN DIJK -	
OOK IK BEN EEN 'STUKJE' NATUUR	18
JULLIE DOEN GOED WERK	18
BLOEMENFEEST	19

HET VOLGENDE NUMMER VERSCHIJNT HALF AUGUSTUS.
DE SLUITINGSdatum VOOR DE KOPIJ IS 1 JULI 2004.

Feest

Ja, het is zover. We zijn ons jubileumjaar ingegaan: onze afdeling bestaat op 23 oktober 2004 precies 25 jaar.

Het is jammer dat twee leden die aan de wieg van de afdeling hebben gestaan, dit feestelijke jaar niet met ons kunnen meebeleven. Joop Cronau is daartoe om gezondheidsredenen niet meer in staat; het was helaas ook niet mogelijk hem te interviewen voor dit jubileumnummer. Zeker zullen we ook Ton Puts missen, die in februari onverwacht overleed. Yvonne Beerhuizen, die in november vorig jaar is overleden, was weliswaar niet vanaf het begin bij het IVN betrokken, maar is toch ruim 15 jaar actief geweest als redactielid. Ook haar hadden wij nog graag willen betrekken bij onze activiteiten dit jaar.

van plannen. Door de bestuurs situatie heeft deze commissie een groot deel van het afgelopen jaar niets kunnen doen. Een groots opgezette publieksmanifestatie, zoals in de bedoeling lag, zal er dit jaar dus niet komen, daarvoor ontbreekt nu de voorbereidingstijd. Maar we zorgen wel dat het jubileumjaar niet verloopt zoals alle andere jaren. Zoveel mogelijk activiteiten zullen een jubileumtintje krijgen. Zeker bij de 'grote' activiteiten zoals de Stinzenplantendag in april, de Waterbeestjesdagen in juni en september en de Paddestoelendag in oktober kunt u iets extra's verwachten. Verder wordt er in juni een lezing gehouden over Wilde Bijen. Ook is er dan een IVN-tentoonstelling "Bermen, niefondsland en toch van iedereen", beide in Natuur- en Milieucentrum Ter Kleef. Voorts verschijnt er als speciale jubileumuitgave een

Toorts. U vindt er interviews met de oude garde en met een jonge gardist. Maar ook bekende Nederlanders die in onze regio wonen vertellen iets over hun natuurbeleving. Bomen, die van oudsher verbonden zijn met jubilea (kroningsbomen) en feesten (de meiboom), zult u er dan ook aantreffen in foto's en verhalen. Tot slot een feestverhaal voor jong en oud en grappige en mooie natuurgedichten. Wij hopen dat het lezen van deze Toorts voor u een feest zal zijn.

Het bestuur



ELKE EXCURSIE EEN BELEIDING, AL 25 JAAR LANG!

Gelukkig hebben wij toch nog een paar leden van het eerste uur in ons midden. Zij kunnen ons vertellen hoe de oprichting is gegaan, 25 jaar geleden, in de kantine van een volkstuinvereniging aan de Boerhaavelaan in Schalkwijk. Hoe de eerste gidsencursus werd opgezet en hoe succesvol de eerste Paddestoelendag in Elswout was. Maar ook hoe er al snel na de oprichting van de afdeling een ernstig meningsverschil ontstond tussen een aantal bestuursleden en een paar leden van de afdeling, waarna twee bestuursleden opstapten. Dat zou 25 jaar later weer gebeuren ... Hoe het ook zij, de IVN-afdeling was toen niet - en nu niet - uit het veld geslagen. Steeds weer pakken actieve leden de draad op. Wij vormen een stabiele organisatie, dankzij de inzet van de vele vrijwilligers, die als het nodig is voor hun klup graag een stapje extra doen. Dat is de kracht van onze vereniging.

In januari is er een nieuw bestuur gekozen, dat zich nu aan het inwerken is. Tegelijkertijd moeten er lopende zaken opgepakt worden, soms van grote omvang. Denk maar aan het afsluiten van het boekjaar en het organiseren van jubileumactiviteiten.

De jubileumcommissie was al in november 2002 begonnen met het bedenken en uitwerken

boekje waarin een aantal Buurtgenoten-verhaaltjes van Yvonne Beerhuizen is gebundeld. En er staat nog meer op stapel, maar daarover kunnen we nu nog geen mededelingen doen.

Ten slotte ligt hier voor u de Jubileumtoorts. De redactie heeft bij dit nummer gekozen voor een geheel andere inhoud. Het thema Feest in de natuur loopt als groene draad door deze



In memoriam Ton Puts

Op zaterdag 7 februari 2004 overleed geheel onverwacht Ton Puts in de leeftijd van 74 jaar. Ton is vanaf het begin bij het IVN betrokken geweest. Evenals Joop Cronau was hij indertijd Natuurwacht. Hij heeft de allereerste gidsencursus van het IVN gevolgd en moest daarvoor examen afleggen in Limburg. Mondeling en schriftelijk! Ton wist ongelooflijk veel over de natuur en vertelde dat op een begrijpelijke en leuke manier. Zijn kennis van bomen was enorm maar er werd ook naar hem verwezen als je bijvoorbeeld iets over in de duinen gevonden botten of schedels wilde weten. De Toortsredactie had Ton op haar lijstje staan voor de interviewrondes met oud-gedienden. Zijn interview zou naast dat van Lien Peeters, Theo Litjens en Clara de Jong in dit jubileumnummer komen te staan. Zijn plotselinge overlijden maakte dat onmogelijk. We hadden dat allemaal graag anders gezien.

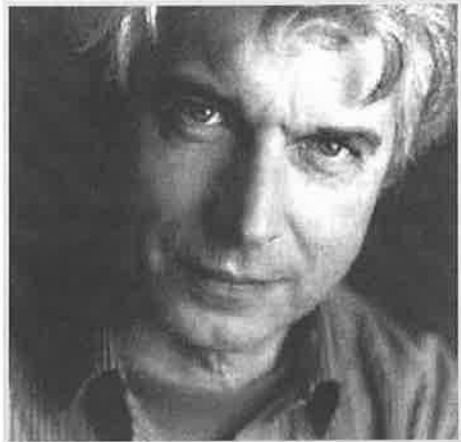
Het bestuur

De jaarbijdrage voor leden en donateurs is € 14,50 en kan gestort worden op girorekening 5007954 t.n.v. IVN afd. Zuid-Kennemerland te Haarlem. Leden ontvangen tevens Mens en natuur van het landelijk IVN.

Uitgebreide informatie over het IVN Zuid-Kennemerland is te vinden op de website <http://www.ivn.myweb.nl>. Het e-mailadres van het IVN Zuid-Kennemerland is ivn@ivn.myweb.nl.

Natuur is waar het leven even niet bestaat

Boudewijn de Groot, zanger en componist



"Als ik aan de natuur denk, zie ik meestal de duinen voor me. De Waterleidingduinen vormen de plek waar ik graag ben om tot rust te komen; waar de tijd stilstaat en het leven even zijn eigen loop neemt. Misschien moet ik zeggen: waar het leven even niet bestaat. Maar ook denk ik bij natuur aan de weiden rond Het Spaarne, bij Heemstede, die nu volgebouwd zijn, maar in mijn jeugd nog bestonden en

uitzicht boden tot aan de horizon.

De derde naturomgeving die me aanspreekt zijn, hoezeer misschien ook in tegenspraak met de voorgaande plekken, de bergen. Waarschijnlijk omdat daar de wereld zichtbaar het oudste is. Het zal ook in dit geval met tijdsloosheid te maken hebben."

Over een natuurervaring uit zijn jeugd vertelt Boudewijn dat hij als vijfjarig jongetje met wat familieleden door de duinen wandelde. Op een gegeven moment stond het gezelschap boven op een duin en hij aan de voet. "We waren van elkaar gescheiden door een ondoordringbaar woud (ik was klein) van duindoorns, met hun vrolijke, uitbundige oranje bessen, maar ook hun vijandige, vlijmscherpe, zilvergrijze stekels." Hij wist niet hoe hij door die struiken heen op het duin moest komen en niemand wilde hem helpen, als plagerij. Boudewijn: "Nog steeds voel ik die mengeling van vrolijke uitbundigheid en scherpe vijandigheid als ik langs een duindoorn wandel."

Zijn favoriete plek is de Waterleidingduinen

zoals hij al aangaf. "Allereerst vanwege de warmte", zegt hij. "De duinen vormen een warme soort natuur, in tegenstelling tot bijvoorbeeld weilanden en akkers, bossen en bergen." De combinatie van het besloten denbos en de open, vrije ruimte van de duinen zelf, vindt hij sfeervol. Maar ook het licht boven de duinen boeit hem. "Het licht van het westen, van de richting waarin de zon verdwijnt. Waar zon is, is licht en leven, dus aan het einde van de dag is het of daar in het westen, achter de horizon het leven doorgaat, terwijl het hier dan ophoudt. Dat soort symboliek fascineert me."

Feest in de natuur is voor Boudewijn "vanzelfsprekend allereerst de ongerepte natuur zelf, met alle flora en fauna die er bij hoort. Daarnaast de 'overwinning' van de lente op de winter: de warme zon, het eerste groen, het nieuwe leven, noem alle clichés maar op." "Maar als je het beperkt tot één moment: de zanglijster op een zomeravond, als het schemert."

Niezen en nog eens niezen

Thé Tjong-Khing, illustrator; won in 2003 zijn derde Gouden Penseel

Aan bomen, gras en bloemen, denkt Thé Tjong-Khing als hij aan de natuur denkt. Maar dan aan "niezen en jeukende, tranende ogen en niezen en slapeloze nachten en niezen." Hij heeft hooikoorts. Als iedereen van de zon, van het voorjaar of van de zomer geniet, blijft hij angstvallig binnen. "Dus met natuur heb ik persoonlijk weinig," zegt hij. Een favoriet stukje natuur in Zuid-Kennemerland kunnen we hem dan ook niet ontfutselen.

Natuurlijk ziet hij het belang van natuur in. Hij geeft geld aan Greenpeace en aan natuurbehoud: "bossen zijn van levensbelang, als ik er maar niet in hoeft te zitten. Mijn mooiste vakanties zijn – niet toevallig – woestijnvakanties."

Van zijn middelbare schooltijd kan hij zich wel een mooie natuurervaring herinneren. "Ik ben toen een aantal keren de vulkaan Tangkuban Prahú op geweest, in Indonesia. Dat vond ik iedere keer een bijzondere ervaring, ik had dan sterk het idee dat de aarde leefde, de gassen die overal uit de grond opstegen, het borrelende water. Je stond in verbinding met het binnenste der aarde."



Ondanks dat Thé Tjong-Khing weinig met de natuur heeft, kan hij wel aangeven wat voor hem feest in de natuur betekent. Hij vertelt eens aan de westkust van Zuid-Afrika te zijn geweest precies in de tijd dat daar een bepaald soort bloemen bloeit. Ze bloeien uitsluitend als de zon schijnt en draaien dan met de zon mee; dat duurt slechts een paar dagen in het jaar. "Wij boften", zegt hij, "de zon scheen en waar we keken: één bloemenzee. Dat was feest."

Het grootste feest aller tijden

Uit: Zoveel was zeker, door Toon Tellegen

Zoals zo vaak was er weer een groot feest in het bos, en zoals altijd was dit feest weer het grootste feest aller tijden. De olifant gaf het feest en iedereen moest verkleed komen.

De eekhoorn dacht lang na een besloot toen als de mier te gaan. Hij kende de mier zo goed dat het hem geen moeite kostte er precies zo uit te zien als de mier.

Toen hij de feestzaal wilde betreden hield de olifant hem tegen: "Mier, je mag alléén binnenkomen als je verkleed bent."

"Maar..."

"Nee. Geen gemaar. Je gaat eerst naar huis en zorgt maar dat je wat aantrekt zodat ik je niet meer kan herkennen, en dan kom je hier terug. We hebben overigens heerlijke suikerstengels..."

Suikerstengels, dacht de eekhoorn. Teleurgesteld ging hij naar huis. Hij ging voor de spiegel zitten en dacht lang na. Toen besloot hij als de wesp te gaan. Dikwijls had hij met de wesp op een tak gezeten of hem vergezeld als hij een bloem betrad, en hij had altijd zijn prachtige geelzwarte kostuum bewonderd. Ik heb nog wel zoiets liggen, dacht de eekhoorn. Van een paar beukennotenschillen en wat hars maakte hij in de kortst mogelijke tijd een fraai wespenpak.

Maar weer werd hij teruggestuurd.

"Wesp", zei de olifant, "je mag hier alleen komen als je verkleed bent. Ik heb daarnet de mier ook al teruggestuurd. Ik kan dus geen uitzondering maken voor jou."

"Maar..."

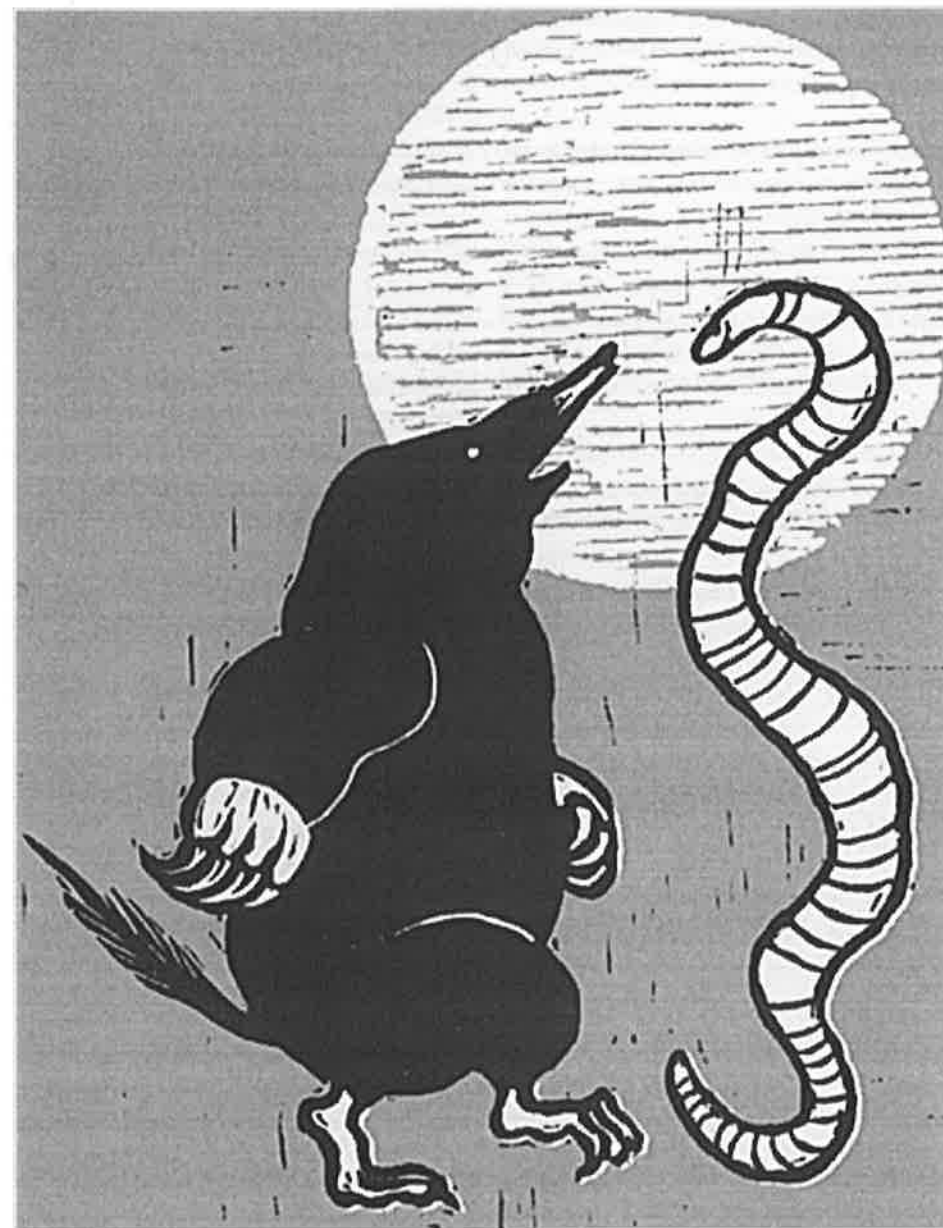


"Dat zei de mier ook. Er komt niets van in. Dit is het grootste feest aller tijden en dat mag jij niet bederven door als jezelf te komen. Trek wat aan. Het geeft niet wat."

Verdrietig liep de eekhoorn naar huis. Hij had geen zin meer om naar het feest te gaan, en bovendien was het al laat en zouden de meeste lekkere hapjes al op zijn. In de verte hoorde hij het getrommel van de duizendpoot. Hij vermoedde dat de aardworm daar nu danste, naast tafels vol met schalen vol met taart. Hij versnelde zijn pas en trok al lopend zijn wespenpak uit. Thuisgekomen gooide hij alle kleren in een hoek, knoopte zijn staart rond zijn middel en plakte één oor met wat hars over één oog en ging weer terug.

"Ah," zei de olifant. "kijk eens wie we daar hebben... Schitterend, schitterend. Ik herken je niet eens!"

De olifant stond nog te aarzelen of het nu de mier was of de wesp die zich verkleed had als eekhoorn, toen de eekhoorn al van het eerste stuk notentaart stond te genieten, terwijl de aardworm sierlijk over de dansvloer gleeed.



Illustraties: Mance Post

Mensen zijn als bomen,

Leven niet alleen.

Zonder grond en wortels,

Leeft geen mens; niet één.

Hans Dornseiffen



NIET ALLEEN DE TOORTS, MAAR OOK BOMEN HEBBEN HUN GESCHIEDENIS

Door alle culturen en tijden heen is de boom voor de mens een belangrijk levenssymbool geweest. De redactie is voor u op zoek gegaan naar de symboliek van bomen door de eeuwen heen.

De Germanen hadden een diepe verering voor bomen. Boomschenders kregen gruwelijke straffen. Met de komst van het christendom kwamen er 'verboden' tegen de boomverering. Heilige eiken werden door zendelingen gekapt. Zo velde Bonifatius in het begin van de 8e eeuw in Geismar een heilige eik. In de 16e eeuw leefde de boomcultus nog sterk onder de mensen en in de Reformatie is er weer een grote kapronde geweest. In 1648 werd de heilige eik te Oirschot gekapt. Zo trachtte de kerk het bijgeloof uit te roeien.

In Nederland waren vooral eiken en lindes heilige bomen. Zij werden gebruikt om recht onder te spreken. In open plekken in het bos en in heilige omheiningen werd recht gesproken en werden goden vereerd. Bijna alle Germaanse woorden voor 'tempel' hebben tevens als betekenis omheining of woud. Uit Noord-Holland kennen we de naam Heiloo. Dit bos is een gekerstend heilig bos. Dat de eik soms ook aan Wodan was gewijd kunnen we herleiden uit de plaatsnaam Woezik (bij Wijchen) : in 1196 heette de plaats Wonseke en dat betekent Wodanseik. Wodan is de Germaanse god wiens naam 'de bezetene' betekent en naar wie onze woensdag is genoemd. De god van de heersers, de dichters en de magiërs. De oppergod met baard en één oog, die woonde in een uitkijktoren vanwaar hij de hele wereld kon overzien. Zijn twee raven vertelden alle nieuwtjes uit de wereld en op zijn achtbenig paard raasde hij door de lucht. Echter met de komst van het Christendom verdwenen langzaam de oude goden en de eeuwenoude gebruiken van de mensen om de goden te eren.

Maar soms werd de oude cultus aan de nieuwe godsdienst gekoppeld en werden de bomen gespaard; op die manier ontstond de kapelletjesboom, maar nu met meer aandacht voor het kapelletje dan voor de boom. Nu nog leven de volksgebruiken voort in de meiboom: op laatste zondag van april werden er dansen en volksspelen rond de meiboom gehouden. Het ontluikende frisse groen houdt de belofte in van een vruchtbaar jaar en staat

symbool voor vreugde en vernieuwing. En ook de kerstboom stamt uit de Germaanse tijd en herinnert aan het voorchristelijk feest van het licht dat de wedergeboorte van de zon en het licht op de duisternis symboliseert. Ook bij de geboorte van een kind wordt soms een boom geplant en men verbindt dan het leven van het pasgeboren kind met de levenskracht van de lotsboom.

De Kelten gebruikten een maankalender en bij hen was elke boom gekoppeld aan een bepaald Maan van het jaar. Later zijn wij overgestapt op de zonnekalender, opgelegd door het Christendom. Maar nu stappen wij weer even terug naar oude tijden, zoals dat hoort bij een jubileum, en kijken wij naar de bomen die horen bij de Maan waaronder wij zijn geboren. Welke lotsbomen horen bij de leden van de Toortsredactie? Herkent u in de beschrijvingen Theo, Jonne, Dineke en Marisca?

Geboren op 12 oktober. Bij 4-13 oktober hoort de lijsterbes. Deze boom staat voor De Gevoeligheid. Karakter van de lijsterbesmens: vol met charme, opgewekt, niet egoïstisch, houdt ervan om aandacht te trekken, houdt van het leven, beweging, rusteloosheid, is onafhankelijk en afhankelijk, goede smaak, artistiek, gepassioneerd, emotioneel, goed gezelschap, vergeeft niet.

Geboren op 15 december. Bij 12-21 december hoort de vijgenboom. Ook deze boom staat voor De Gevoeligheid. Karakter van de vijgenmens: erg sterk, eigenzinnig, onafhankelijk, laat geen tegenstrijdigheden toe in argumenten, houdt van het leven, zijn familie, dieren, is een sociale vlinder, gevoel voor humor, houdt van ledigheid en luiheid, is van praktische aard en intelligent.

Geboren op 5 juni. Bij 4-13 juni hoort de haagbeuk. Deze boom staat voor De Goede Smaak. Karakter van de haagbeukmens: van koele schoonheid, let op uiterlijk en conditie, is niet egoïstisch, maakt het leven zo makkelijk mogelijk, leidt een redelijk gedisciplineerd leven, zoekt vriendelijkheid en erkenning in een emotionele partner, is zelden gelukkig met zijn gevoelens, is nooit zeker van zijn beslissingen, erg nauwgezet.

Geboren 7 maart. Bij 1-10 maart hoort de treurwilg. Deze boom staat voor De Melancholie.

Karakter van de treurwilgmens: mooi maar vol melancholie, aantrekkelijk, meevoelend, houdt van alles wat mooi is, van reizen, is een dromer, rusteloos, wispelturig, eerlijk, is niet makkelijk om mee te leven, kan beïnvloed worden, goed intuïtie, lijdt aan de liefde maar vindt soms een verankerende partner.

Heeft u de redactieleden hier niet helemaal in herkend? Wij onszelf ook niet.

Marisca van der Eem

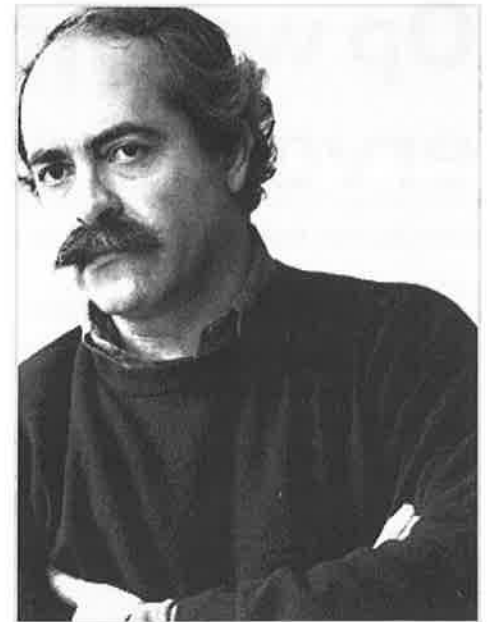


Het grote wiel van de natuur

Lodewijk Henri Wiener schrijver, ontving in 2003 de F. Bordewijkprijs voor zijn roman 'Nestor'.

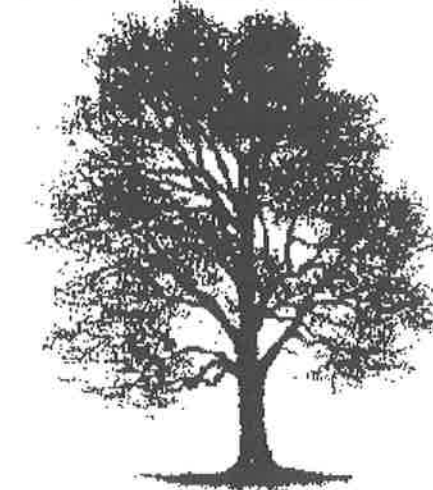
Bij natuur denkt Wiener aan alle aspecten van de natuur. "Dan denk ik aan het grote wiel van de natuur waarin al het leven meedraait." Op onze vraag een vroegere ervaring te noemen waarbij de natuur een rol speelt, zegt hij: "Ik zou die keer kunnen noemen toen ik op het kanaal in de Waterleidingduinen door het ijs zakte en mij ternauwernood in redding kon brengen en met soppende schoenen en druipende haren door de winterse duinen naar huis rende; of die keer dat ik bij een zeiltochtje op de Noordzee onder water vast kwam te zitten en het bewustzijn verloor en op werkelijk miraculeuze wijze niet verdronk."

Zijn favoriete stukje natuur is Koningshof in Aerdenhout, "omdat bij een wandeling aldaar mijn gemoed weer geheel tot rust komt." Mooi is Wieners omschrijving van wat voor hem feest in de natuur betekent. "De waarneming dat de natuur niet wraakgierig is en het steeds opnieuw probeert."



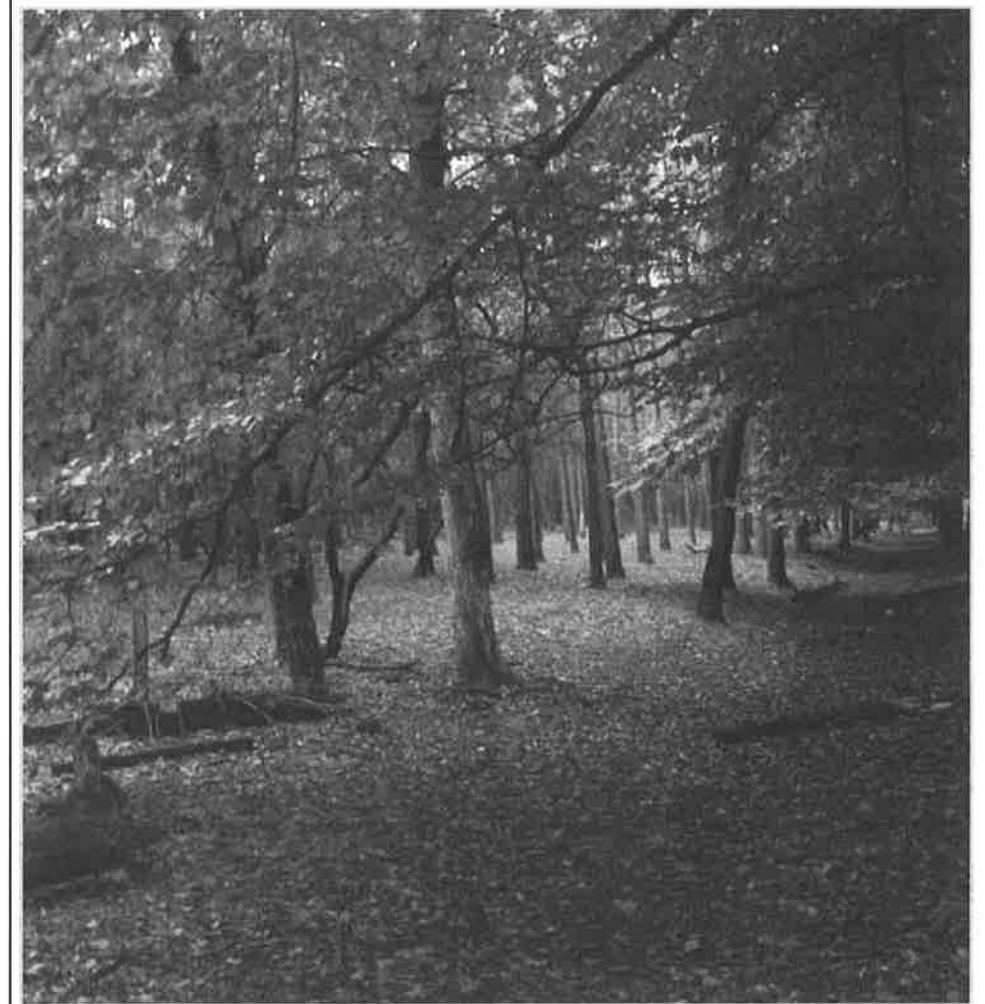
RODE OF BRUINE BEUK

Fagus sylvatica is één van de belangrijkste bomen in het Nederlandse landschap. Hij kan wel veertig meter hoog worden en is dan – zeker als solitair – indrukwekkend. De rode of bruine beuk is eigenlijk een vergissing. Een afwijking die toch op prijs gesteld werd en waarmee is doorgekweekt. Beukenhout is sterk en toch buigzaam en wordt daarom veel verwerkt tot meubilair en parket. Boswachters vinden beuken onbetrouwbaar, omdat ze wel eens omvallen bij weinig wind. Dat gebeurt dan in de zomer. Na een hete dag zuigt de boom zich 's nachts barstensvol water, alsof hij zich voorbereidt op de volgende hittegolf. In de vroege ochtend, voordat de bladeren gaan verdampen, is de boom dan op z'n zwaarst. Er kan zomaar een tak afbreken, of de boom kan zelfs in z'n geheel omvallen.



NUMMERBOMEN

In oude productiebossen kom je vaak aan de rand van percelen bomen tegen die veel groter zijn dan hun collega's. Dergelijke bomen staan vaak op hoeken en worden nummerbomen genoemd. Het hout werd meestal al 'op stam' verkocht en aan de rand van verkochte kavels werden dan bomen gemarkeerd. Dat gebeurde meestal met een bordje met een nummer erop dat in de boom werd geslagen. De nummerbomen bleven als enige staan als de houthakker zijn werk had gedaan. De nummerbordjes zijn veelal verdwenen, maar de nummerbomen herken je nog wel in het landschap.



Op weg naar nieuwe ervaringen

interview met André Bijl, natuurgids in opleiding

Het lijkt de redactie van De Toorts interessant om niet alleen leden van het eerste uur te interviewen, maar ook iemand die pas lid is geworden. We zijn blij dat André Bijl (40) ons te woord wil staan.



André is een enthousiaste, veelzijdige persoonlijkheid. In het dagelijks leven is hij parttime ingenieur, parttime fotograaf. Bij hem thuis hangen prachtige kunstfoto's aan de muur. Momenteel is hij bezig met het maken van een presentatieboekje van 'fotobeelden en gedichten'. Hij laat me hieruit een mooie foto zien, die vooral de beleving in de natuur uitstraalt.

INTENS DICHT CONTACT MET DE NATUUR – DAAR GAAT HET OM

André vertelt over een bijzondere ervaring, die hij eens had met drijfzand op de Vliehorst op Vlieland: het was een heel angstige, maar ook heel sterke beleving. Een andere keer kampeerde hij in de duinen om foto's te maken en hij herinnert zich nog de geluiden: vogels en konijnen vlakbij de tent, maar ook een onweer maakte grote indruk. Komende vakantie gaat hij dan ook op survivaltocht in Drente, buiten slapen onder een dekzijl: op weg naar nieuwe ervaringen.

MEER WETEN OVER DE NATUUR

André vertelt dat hij het eigenlijk altijd al heerlijk vond in de natuur. Als klein kind wandelde hij dikwijls met zijn ouders in de

Kennemerduinen en was razend geïnteresseerd om hier meer over aan de weet te komen. Via via hoorde hij over de gidsencursus van het IVN en hij volgt deze sinds september 2003. Hij vindt de combinatie theorie/praktijk heel fijn: 's morgens tot half één wordt een thema besproken en 's middags excursie over dit onderwerp. Als thema's noemt hij bijvoorbeeld schelpdieren, zaden en vruchten, bomen, sporen. Ik vraag hem of er ook een speciaal onderwerp is dat hem aanspreekt: hij vindt diersporen erg interessant. Noemt als leuke term het Blotebenenbosje* in de Kennemerduinen, waar reeën hun lekkere hapjes snoepen.

Maar ook de geologische aspecten zoals duinvorming en oude en jonge duinen boeien hem zeer. André wil zich nog niet op een bepaald onderwerp vastleggen. Dat zie ik ook aan zijn boekenkast, die stapels natuurboeken over allerlei verschillende onderwerpen bevat.

OP WELKE KORREL?

André gaat discussie niet uit de weg. Zo hield hij een praatje voor de medeleerlingen van de gidsencursus over vossen, die volgens hem vaak de schuld krijgen van de teruglopende wildstand. "Het zijn de grootste Nederlandse roofdieren en daar moeten we zuinig op zijn en ze niet overal de schuld van geven als excuus om ze te bejagen. Laten we kijken hoe we met elkaar kunnen leven. En als je ze al uit jachtinstinct op de korrel wilt nemen, laat het dan een fotokorrel zijn en geen hagelkorrel." Ik geloof vast dat het een boeiende ervaring wordt om met gids André mee op excursie te gaan!

Dineke Colpa

*De struik van de Kardinaalsmuts wordt vaak aangevreten door reeën en konijnen. De groene takken worden met name aan de onderkant weggevreten en zien er dan wit uit.

DEVRIENDENBOOM

Ergens op de wereld staat de levensboom
Een sterke boom
De vriendenboom
Eén die niet van zon en regen leeft
Maar van een beetje tederheid
Vriendschap en genegenheid –
We zijn het langzaam vergeten

't Is misschien een onvervalde kinderdroom
Die boom van mij
De vriendenboom
Maar hij zou er moeten wezen
Overal waar mensen samen zijn
Arm of rijk en groot of klein –
Dat moest de wereld weten

Als je maar oprecht naar die boom wilt zoeken
Staat hij heel dichtbij misschien
Kun je 'm uit je venster zien –
Maar hij staat nergens in de boeken

Als je durft te leven zonder angst of schroom
Dan groeit-ie wel
De vriendenboom
En je zult het met me eens zijn
't Allermooiste van de hele schepping
Is de vriendenboom

Martine Bijl
(naar The People Tree van Anthony Newley)
Uit: zonder vrienden kan ik niet

HET KNOPENLAANTJE

Het knopenlaantje is uniek voor het landgoed Vorden. Het dankt zijn naam aan bijzonder menselijk ingrijpen. Na de huwelijk-splechtigheid ging menig bruidspaar naar deze prachtige laan om een knoop te leggen in één jonge twijg van een beuk. Deze traditie wordt tot op de dag van vandaag voortgezet, getuige de tientallen knopen in de pas geplante beukjes. Het kost heel wat jonge bomen, en alleen de sterkste overleven. De gedachte achter deze daad is, dat als de knoop stand houdt, het met het huwelijk ook goed zal gaan. In sommige grillig gevormde takken van oude beuken zijn de knopen nog maar nauwelijks te onderscheiden. Toch wordt de laan nog regelmatig bezocht door bruidsparen van weleer die feilloos 'hun' knoop herkennen

Markante oude bomen

Toen mijn kinderen geboren werden, hebben wij een geboortebom geplant, voor de een 'n berk en voor de ander een meidoorn. En die gingen met de verhuizing mee, ze horen bij ons. Van de meeste bomen om ons heen weten we dat ze er zijn, al langer dan wij vaak, maar wie ze geplant heeft en wanneer, daar denken we meestal niet aan. Ik ben wat gaan rondkijken op internet en in boeken en heb van enkele oude reuzen in onze regio hun geboortetijd achterhaald, ze opgezocht en er een foto van gemaakt. Geniet u maar met me mee.

Marisca van der Eem

De boom

Letty Kosterman Uit: Vroege Vogels

De boom die ik bedoel staat op een plein
Het is een beuk van meer dan tachtig jaren
Vlak naast de stam een vrouw met witte haren
De boom een reus, de vrouw zo dun en klein

De vrouw die vroeger woonde aan het plein
Zegt: 't Is mijn boom, je zal het niet geloven
Ik ben geboren in dat huis, daarboven
We speelden hier in 't zand, dat was zo fijn

Er reden hier nog heel geen auto's rond
Het was natuurlijk een rustig pleintje
Ik nam een beetje water uit 't fonteintje
Toen stopte ik dat nootje in de grond

Het werd een plantje, in 't begin zo klein
Maar toen steeds groter, want het bleef
maar groeien
Geen mens mocht zich van mij ermee bemoeien
Het was mijn boom, dat zou-ie altijd zijn

Ze legt haar hand beschermend op de stam
Ziezo, nou weet je hoe die boom hier kwam



In Haarlem in het Kenaupark staat een majestueuze witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*). Hij is tussen 1890-1900 geplant en heeft een hoogte van 24 meter en een omvang van 490 centimeter bereikt.



In datzelfde Kenaupark staat ook een prachtige platan, een gewone zoals dat heet. (*Platanus x acerifolia*). Hij is tussen 1860 en 1870 geplant en heeft een hoogte van 26 meter en een omvang van 430 centimeter bereikt. Het is goed toevoegen onder deze bomen.



In Bennebroek, om de N.H. kerk aan de Binnenweg, staan oude Hollandse linden (*Tilia europaea*). Zij zijn in 1870-1880 geplant. Hoogte 23 meter en omvang 2 meter.

THEO LITJENS, IVN-LID TOEN EN NU!

Wie steekt er achter deze man, die met zijn 81 jaar en de vriendelijke rustige sfeer om hem heen, nog steeds actief is in het IVN, in het bijzonder voor De Toorts?

Na een jaar met Theo in de redactie van De Toorts, verheug ik me op een interview met hem. Na een korte redactievergadering trekken wij ons terug in zijn atelier- hij schildert en tekent ook nog steeds en met verve.

BELANGSTELLING VOOR DE NATUUR VAN HUIS UIT

Theo begint direct enthousiast te vertellen: 'Ik ben in aanraking gekomen met het IVN via een onderwijzeres van een Heemstedse lagere school. Maar op mijn eerste ledenvergadering was er al direct een clash tussen het bestuur en een paar leden, dus het leek me eigenlijk niks.' Maar na een aantal excursies en lezingen groeide zijn sympathie voor de club. Deze vielen dan ook in rijpe bodem. Zijn vader, hoofd van een Mulo-school, was zeer enthousiast voor de natuur en zondags was het dan ook verplicht wandelen voor het grote gezin. Theo heeft er nog een levendige herinnering aan: hoe ze de

plantjes langs de spoorlijn bekeken, hoe zijn vader hem het vleesetende plantje Zonnedaauw liet zien...: "dat soort dingen blijven je bij..." De flora ging altijd mee. "Ik heb hem nog steeds!" en Theo laat me een oude flora van Heimans, Heinsius en Thijssen uit 1909 zien met een heel oud, gedroogd blaadje tussen de bladzijden.

DE EERSTE TOORTS

"... Ik ben in 1980 bij het IVN gekomen en april 1983 verscheen de eerste Toorts." Theo laat me het eerste nummer zien, met een zacht okergele omslag en een fijne pentekening van een Toorts op de buitenkant, getekend door Theo. De naam Toorts is ook door hem bedacht. Bij de oprichtingsvergadering van het verenigingsblad waren aanwezig Johan Cronau jr., Rob Hoogstraten en Gerard Peeters (de man van Plien Peeters: zie interview elders in dit nummer) en werden de lijnen uitgezet. In die tijd was er geen hoofdredacteur, ieder leverde zijn eigen bijdrage, wat typisch was voor de tijdgeest. Theo's rol was te zorgen voor een deel van de inhoud en voor de organisatie van het blad: vanaf het contact met de drukker tot de distributie door

Henny Kenselaar. De lay-out, middels plak- en lijmwerk, werd in het begin door hemzelf gedaan en later samen met Jacq. de Jong.

NOOIT EEN GIDSENCURSUS GEVOLGD

Theo blijkt wat betreft het IVN echt een selfmade man te zijn. Hij heeft nooit een gidsencursus gedaan. "Geen tijd vanwege een drukke baan!" Hij was namelijk vliegtuigbouwkundig ingenieur bij Fokker. Toch zijn zijn stukken voor De Toorts inhoudelijk altijd zorgvuldig en gedegen. Hoe is hem dat gelukt? "Ik heb heel veel in mijn vrije tijd gelezen en gestudeerd en voor de praktijk waren Plien Peeters en Mieke Wilmink de grote inspiratiebronnen. Veel goede gidsen zijn door Plien groot gebracht.

Ze had altijd van die handige ezelsbruggetjes, zoals bijvoorbeeld T iep isch 2e net (in de takkenvorm van de Iep tegen de lucht kun je de vroegere 2e net tv-antenne ontwaren.). Ook over Kennemerland en het poldergebied leerde ik heel veel van Plien en Mieke."

Theo is al meer dan twintig jaar betrokken bij de redactie van De Toorts, waarvan vele jaren als coördinator. Maar dat is nog niet alles.

DE TENTOONSTELLINGSWERKGROEP

Hij is ook vier jaar lid geweest van de tentoonstellingswerkgroep. Samen met onder andere Jacques de Jong (tekenleraar) schilderde en timmerde hij de decors voor grote tentoonstellingen in het Ecodrome in Groenendaal. Dit was een samenwerkingverband van het IVN en de gemeente Heemstede. De technische en artistieke aard van Theo kwam hierbij natuurlijk bijzonder tot zijn recht. "We waren er soms wel twee maanden fulltime mee bezig", zegt hij glunderend.

Ikzelf was toen nog geen IVN-lid, maar in de Theo-Toorts las ik : "...zo mooi als bij ons (in het Ecodrome) heb ik het nog nergens anders gezien." Ik ben ook onder de indruk als ik foto's van decors van een paar tentoonstellingen zie, door Theo geschilderd.

De tentoonstellingen waren meestal breed van opzet, zoals de tentoonstelling Water, Zand, Kennemerland. De Rijksgeschiedkundige Dienst leverde daarvoor zelfs materiaal aan. Landschap, planten en dieren kwamen er ook aan de orde.

GIDS

Theo was ook gids bij onder andere de paddenstoelentochten in Elswout. Hij herinnert zich nog de aanhoudende vraag van een jochie: "Ken je deze ete?" Een oudere excursiedelnemer werd het een beetje zat en antwoordde: "Als jij zo'n honger hebt, moet je maar naar huis gaan om een boterham te vragen."

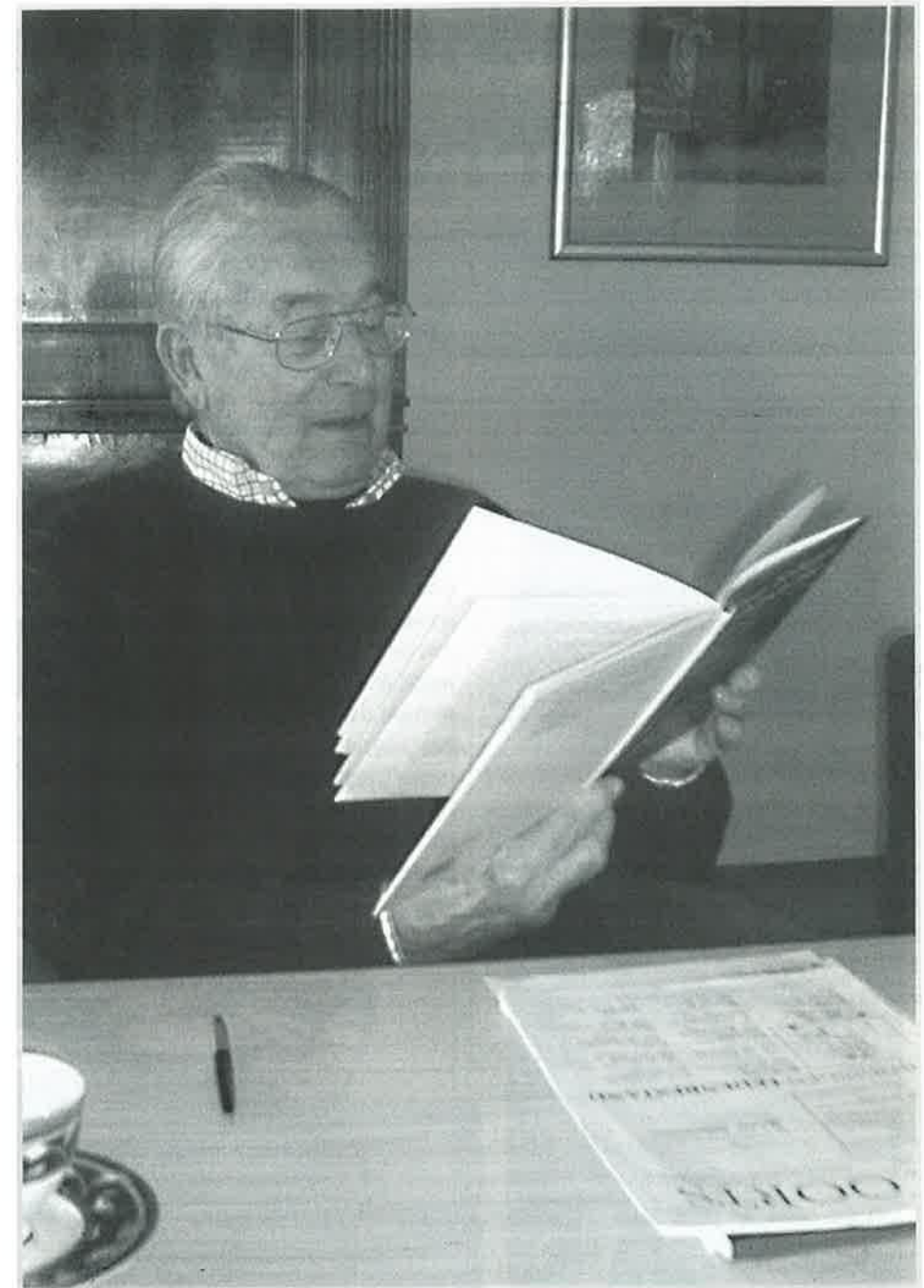
THEO-TOORTS

Ik noemde al de Theo-Toorts. Theo vertelt ontroerd: "Nog net niet 'geridderd' kreeg ik op een ledenvergadering deze speciale uitgave aangeboden toen Jonne Misset het coördinatorstokje van mij overnam." Dit was in maart 2002. Theo: "Ik wist er niets van. Ik was volkomen flabberghasted! om een goed Nederlandse uitdrukking te gebruiken..."

In gedachten mijmert Theo: "Ik ben blij dat er nu niet meer zo'n druk op me wordt gelegd. Vroeger zei ik eigenlijk overal ja op. Nu houd ik rekening met mijn eigen lijf en leden."

Nu ik in contact ben gekomen met alle talenten en activiteiten van deze bijzondere mens, bewonder ik des te meer zijn grote bescheidenheid en de rust die er van hem uit gaat.

Dineke Colpa



lente

twee eenden in mijn vijver
spatten elkaar nat
duiken onder en op elkaar

want in de lucht hangt
de geur van verlokking

al die bruisende beelden
worden me soms wat teveel
ik ben al in mijn herfst

marisca van der eem



Wachten tot je alleen de natuur hoort

Dieuwertje Blok, presenteert samen met Theodor Holman het tv-programma *Dolce Vita*



"Als ik aan natuur denk dan denk ik aan de ongerepte natuur uit mijn jeugd. Het moerassige gebied rondom de Spiegel- en Ankeveense plassen, waar wij eindeloze tochten maakten, zwommen tussen de waterlelies, roerdompen ontdekten, sporen van otters vonden en wisten van de meerval, maar hem nooit zagen."

Als bijzondere natuurervaring uit haar jeugd geeft Dieuwertje aan dat er bij hen achter het huis een roerdomp op de vlinder stond. "Dat was heel bijzonder!! Je zag hem al zelden, maar soms hoorde je hem met dat specifieke, diepe keelgeluid en zocht je je gek tussen het riet. Hij nam dezelfde kleur en vorm aan, dus was bijna nooit te zien. En toen ineens, per ongeluk, op een van onze vlinders!" Haar favoriete stukjes natuur zijn de Kennemerduinen en de zee. Ze kan eindeloos dwalen te voet en op de fiets. "En dan zo alleen mogelijk bij het Vogelmeer wachten op het moment dat je alleen de natuur hoort." Dat is haar nog nooit gelukt. "Met 'dank' aan de vliegtuigen", zegt ze.

Op de vraag wat voor haar feest in de natuur is, antwoordt ze: "De seizoenen, daar zou ik niet zonder willen. Hoe heftiger en opzichtiger, hoe beter."



Geacht bestuur,
Graag wil ik u felicitieren met uw 25 jarig jubileum. De gestelde vragen heb ik proberen te beantwoorden en ik voeg hier een recent fotootje bij van sneeuwkllokjes bij ons in de tuin.

Het is niet zo'n bijzondere foto, want ik ben niet zo'n natuurfotograaf.

Veel succes met uw jubileum nummer.

Met vriendelijke groet,

mr. J.J.H. Pop



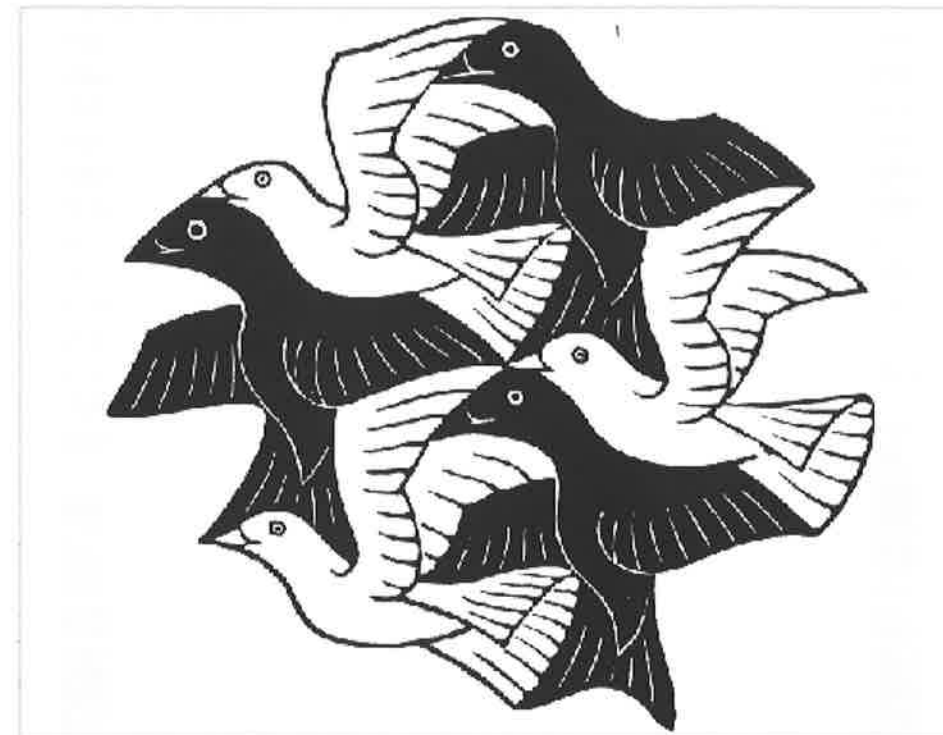
Tekenwedstrijd

Behalve haar bijdrage voor De Toorts - dit keer anders dan gebruikelijk - heeft Yneke Bettink een suggestie voor een tekenwedstrijd aangeleverd. Zij vindt dat de vereniging wel een bijzondere mascotte kan gebruiken. Daarbij doet ze verschillende suggesties voor de onderdelen waaruit dit dier kan bestaan.

Aan de kop (bv. een Egelskop): een Leeuwenbek, een Reigersbek of een Ooievaarsbek, waaraan een Geitenbaard, en waarin een Leeuwentand of Tandzaad. Hij hoort met een Lamsoor. De kop aan het lijf bevestigd door een Kromhals.

Het lijf kan verschillende staarten hebben: Paardenstaart, Kattenstaart of Kwispelgerst. De poten kunnen ook zeer divers zijn: Berenklaauw, Wolfspoot of Vogelpootje. Uit het lijf komt natuurlijk Wolfsmelk. Het blijkt dat de mascotte wel een vrouwelijk exemplaar moet zijn. Tussen lichaam en poten zien we nog een plukje Liesgras ...

De redactie is zeer benieuwd of de lezers geïnspireerd worden door de creatieve gedachten-gang van Yneke.



Natuurwegwijzer

Naar buiten in Noord-Holland
Ontdek met natuurwegwijzer.nl de mooiste fiets- of wandelroutes, de interessantste excursies, de leukste speelplekken en de stilste natuurgebieden.
Dat is de begintekst van een nieuwe, gezamenlijke natuursite voor Noord-Holland, die afgelopen najaar gestart is. Ook onze IVN-afdeling heeft via de werkgroep publiciteit toegang tot deze site om daar de door ons georganiseerde excursies of andere activiteiten te promoten. Zelf op zoek naar een natuuractiviteit in Noord-Holland? Kijk op www.natuurwegwijzer.nl

Wergroep Publiciteit
Huib Koel



Haarlem ligt in een rijke natuurlijke omgeving

J.J.H. Pop, burgemeester van Haarlem



"Wat Haarlem betreft denk ik vooral aan de combinatie van natuur en stad. De Haarlemmerhout en de andere stadsparken zorgen voor natuur in de stad. Eigenlijk is het Spaarne ook een natuurlijke ader dwars door de stad."

Ondanks de ligging in de Randstad ligt Haarlem, zegt Pop, in een rijke natuurlijke omgeving.

Uit zijn jeugd herinnert hij zich het determineren van planten en dergelijke op de lagere school. Maar ook bij de Zeeverkeners deden ze betrekkelijk veel aan het verkennen van de natuur, maar dat kwam, zegt Pop, omdat

de zee te ver weg was.

In de directe omgeving zijn de Haarlemmerhout, de duinen en het strand bij hem favoriet. "De eerste keer dat ik de inmiddels bekende papegaaienkolonie in het wild zag, keek ik m'n ogen uit!"

Feest in de natuur is voor burgemeester Pop de wisseling van de seizoenen, "zo goed te volgen in de Haarlemmerhout."

Plien Peeters: "Een berichtje in de krant onder excursies en het IVN was een feit."

Op een kille septemberdag ontmoette ik Plien, een pittige tante van in de zeventig in Arnhem, waar ze stoer na een fietstocht van ruim een uur was aangekomen. Ik wilde wel naar een restaurantje, maar Plien vond dat maar benauwd en dus gingen we op een afgebrokkeld muurtje met stadsrotsplantjes en veel brandnetels zitten en dronken onze eigen koffie.

Door het boeiende gesprek werden we helemaal warm.

Alles begon 25 jaar geleden in Haarlem. Plien was juf en er moest iemand op haar school weg. In Thijsses Hof in Bloemendaal hadden ze net een gids nodig. Ze moest het park voorzien van instructiemateriaal en om haar kennis uit te breiden nam Cees de Graaf (toenmalig beheerder) haar mee naar de gidsencursus van het IVN in Amsterdam. Ze leerde er veel. Zo werd ze Natuurwacht.

Plien en Mars Horeman, een andere gids, vroegen zich af of er in Haarlem geen ruimte voor een IVN zou zijn. Zo gedacht zo gedaan. Op die eerste vergadering waren aanwezig: Mars, zijn zoon Peter, Joop Cronau en Plien. Ze gingen voortvarend te werk, vroegen subsidie aan en schreven zich in bij de Kamer van Koophandel. Plien werd penningmeester: "Heel simpel allemaal, we kwamen nooit tekort. Ik heb dus niets gejat..." Een berichtje in de krant onder excursies en het IVN was een feit.

Mars Horeman was een echte self-made-man, een oude NJN-er, aldus Plien. Hij wist er heel veel van. Hij zette al zijn werklust in voor het IVN. Wilde het wel graag hebben zoals hij het wou. Dit gaf later strubbelingen met Jan Andreae (voormalig voorzitter) en onze Theo Litjens, die zich natuurlijk niet alles lieten zeggen. Hij is er helaas met ruzie uitgestapt. Plien voelde zich tussen twee vuren, maar wilde zich ook niet laten ringeloren. Zij heeft het later goedge maakt, maar vond het wel erg wrang dat er op zijn begrafenis geen vertegenwoordiging van het IVN was.

De grote Paddestoelendag en andere excursies

Oorspronkelijk organiseerde het bestuur alles; er waren nog geen werkgroepen. Plien en Mars Horeman bedachten met z'n tweeën alle excursies

Plien herinnerde zich nog levendig de excursie Knoppen in de winter. "Het was een openbaring, dat je aan de knoppen kunt zien welke boom het is." Zo ontstonden ook de Nachtegaltentocht, tochten in de Waterleidingduinen en het Bloemendaalse Bos, de Vogelpolder bij Spaarndam, en de Kleine Beestjesdag bedacht door Mars. "De beestjes werd al om achtuur uitgezet onder de brug bij Spaarwoude. We deden de beestjes, die we de dag tevoren gevangen hadden in bakken engingen er met een aanhangertje naar toe", herinnert Plien zich.

De grote Paddestoelendag heeft het toenmalige bestuur bedacht, Er kwamen ook toen al zo'n 700 mensen op af. KNNV-ers hadden meegeholpen door voor te lopen. De gidsen waren van het IVN.

Om de binding tussen leden en donateurs te bevorderen ontstond de Toorts, met Theo Litjens in de redactie.

Het werd allemaal zo goed opgezet, dat veel hiervan nu nog netzo bestaat.

Plien Peeters geeft schoolkinderen les in Thijsses Hof, begin jaren tachtig.



GIDSENCURSUS TOEN EN NU

Omdat teveel werk op slechts een paar schouders neerkwam organiseerde men een gidsencursus van twee bijeenkomsten per maand gedurende anderhalf jaar. Mars vond dit eigenlijk overbodig. Te modern. Hij was bang dat je van vrijwilligers niet genoeg op aan zou kunnen. Je moest zelf gedreven zijn.

Plien heeft de gidsencursus in Haarlem toen tweemaal samen met Claar de Jong gedraaid. (met haar staat een interview elders in dit blad) De cursussen waren heel degelijk. Men moest veel weten, ook van algemene biologie. Het ging voornamelijk over de functies van planten en bloemen en hun onderlinge verband. Plien herinnerde zich dat sommige theorieavonden wel slaapverwekkend waren.

Het examen was heel zwaar en vond plaats in Limburg: anderhalf uur schriftelijk en een uur mondeling. Ook de praktijk werd er in gehamerd: "Jij als gids tegen de zon in en met de wind mee: dan hoeft je niet zo hard te praten", weet Plien nog. Veel herhalen, tweemaal voorwandelen, opzoeken thuis en uit het hoofd leren. Plien heeft samen met Maureen Hulshof nog de vernieuwing van de gidsencursus meegemaakt. Dat was zes weekends in

Bergen. Er was een losbladig boek voor de hele regio gelijk.

De mogelijkheden van de specialisaties van elke gids werden uitgebuit. Zo ontstonden er bijvoorbeeld tentoonstellingen en werden bij lezingen eigen dia's gebruikt die nu nog in gebruik zijn.

Belangrijk was om respect voor de natuur aan te leren. Niet maar plantjes afrukken om ze beter te kunnen bekijken, maar met een spiegelkje onder de roodsteelboleet.

Plien heeft het gevoel dat men tegenwoordig minder hoeft te weten.

We bedachten samen dat tegenwoordig meer het accent lijkt te liggen op geomorfologie en milieu, misschien wel ten koste van feitenkennis. Plien had hier een duidelijke mening over: "Je komt naar buiten om iets moois te zien. Niet voor het milieu of andere problemen. Voor mij ook geen zweverig gedoe zoals gedichtjes en handen om de boom en kijken of hij spreekt... dat hoeft voor mij allemaal niet!" Toen ook al was er het onderscheid tussen een Groencursus van zes avonden en zes excursies voor je plezier, en een gidsencursus. Deze laatste als kweekvijver voor nieuwe gidsen, met tweemaal per maand les, een kennismakingsweekend en een weekend om de boel af te sluiten.

HOE GING HET NU VERDER?

Oorspronkelijk waren er vier bestuursleden om al het werk te doen en ongeveer twintig actieve leden (gidsen). Toen Plien indertijd wegging werd haar werk door vier man overgenomen. Na die eerste gidsencursus groeide het aantal leden gestaag. Het werk breidde zich ook steeds meer uit en daarom was het belangrijk dat het geheel door een grotere groep gedragen werd. Zo ontstonden er werkgroepen voor de diverse onderdelen. Op die manier wordt er gebruik gemaakt van wat er aan talent leeft en kunnen meer leden actief betrokken zijn.

Momenteel gidst Plien in de Oude IJsselstreek en is in die zin meegegroeid met haar tijd, dat ze de mensen meer aan het woord laat: niet alleen de nadruk op namen, maar laten zien en aanleren hoe je soorten herkent en niet zelf alvast alles vertellen.

Voor mij is ze is een voorbeeld van iemand die tot op hoge leeftijd volop in het leven staat, enthousiast en betrokken, met een warm kloppend hart voor de natuur. Hopelijk is dat ons ook gegeven.

Dineke Colpa

De Oeverzwaluw is weer welkom!

Dit voorjaar heeft de Oeverzwaluwwerkgroep met hulp van deelnemers van de IVN-natuur-gidsencursus en Erik Wokke van de Vogelwerkgroep, de Oeverzwaluwwand aan de Toolenburgplas weer ingericht. Oude nesten zijn uitgegraven en met vers zand opgevuld, zwerfpuil is verwijderd en lastige wortelstokken zijn uitgegraven. Het Haarlems Dagblad heeft van deze activiteit verslag gedaan.

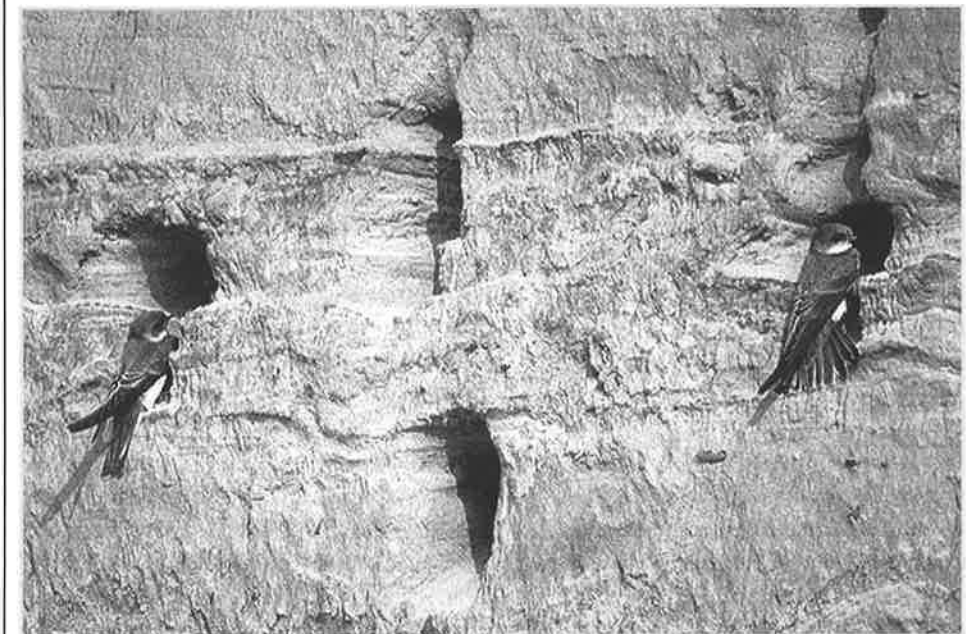
Tijdens de schoonmaakactie ontstond het idee om het eiland waar de wand zich bevindt, geschikt te maken als broedgebied voor een tweede 'rode-lijst-vogel': de Kluut. Dat is een steltloper die niet zoals de oeverzwaluw een gang graaft, maar zijn eieren legt in een kuiltje van schelpen. Door de oplopende zandhelling met een grind/schelpenbed te voorzien, denkt de werkgroep een aantrekkelijke locatie voor de Kluut te kunnen maken. Deze vogel broedt in de Haarlemmermeer op enkele plekken, vaak nieuwe eilandjes, speciaal geschikt gemaakt voor (wederom) een pioniervogel.

Nog vóór het nieuwe broedseizoen wil de werkgroep met dit idee aan de slag gaan.

Mieke Ooms

OPGELET

De Oeverzwaluwwerkgroep vraagt nieuwe deelnemers. Voor het komende jaar staan een leskist voor het basisonderwijs in Hoofddorp, een informatiepaneel, maar ook contacten met de wijkvereniging gepland.



“Ik mee doen aan een interview voor De Toorts? Ja hoor, kom maar”.

interview met Clara de Jong

Dus ben ik weer bij Clara thuis en het voelt nog net als in de tijd toen we beiden goed actief waren in het IVN. Voordat we aan het interview kunnen beginnen, word ik al enthousiast gemaakt voor de Partij van de Dieren. En nog voor ik mijn eerste vraag kan stellen, steekt Clara van wal.

Ruim vijftientig jaar geleden liep zij al met haar honden dagelijks in De Hout en sprak vaak met de mensen in het bos. Wat is het toch jammer dat er niet wat gedaan wordt om mensen enthousiast te maken voor de natuur in hun omgeving, dacht ze vaak. Ze werkte in die tijd in het Rijksherbarium in Leiden en had veel oog voor het groen. Daarna kwam ze in het onderwijs. In die tijd ontstond de belangstelling voor het milieu.

Rond 1967 haalde zij al de natuur de klas in en ging ze met haar leerlingen erop uit. Ze besloot toen rondleidingen te gaan geven in De Hout. In elk seizoen hetzelfde paadje en dan laten zien wat er veranderde. Briefje naar de krant dat er een rondleiding zou komen. En toen kwam de winter en van knoppen wist ze niets. Dus advies gevraagd en het boek Bomen in de winter, dat net uit was, geraadpleegd. Toen hoorde ze over een cursus voor natuurgidsen in het Amstelpark in Amsterdam. En daar ontmoette ze Plien Peeters.

Clara, Plien, Frits Lips, Joop Cronau en Mars Horeman richtten toen het IVN Zuid-Kennemerland op. Het jaar daarop werd met een gidsencursus gestart, met stapels stencils vanuit Amsterdam. Via Hans Smit mochten ze in een lokaal van het Coornhertlyceum. Die eerste cursus had rond de 38 deelnemers.

En als Clara even stopt om de thee in te schenken zie ik dat zij mijn eerste twee vragen al heeft beantwoord. Ik besluit zelf het initiatief te nemen en vraag: “Welke verschillen zie je tussen vroeger en nu?”

Vanwege haar gezondheid is ze al lang niet meer met een excursie mee geweest. Loes van de Berg neemt haar af en toe naar leuke IVN-avonden mee en daar is dan de sfeer nog even gezellig als vroeger. Wat zij vroeger wel deden was affiches ophangen in de omgeving van een komende excursie. In winkels en bij particulieren hing dan een aankondiging. Er was een moedervel en daar kwam dan steeds een ander bericht in. Ze vindt het jammer dat dat verdwenen is.



Op mijn volgende vraag: “Wat betekent het IVN voor je?”, blijft het een tijd stil. “Dat is niet zo eenvoudig te beantwoorden”, zegt ze. “Je bent bezorgd voor natuur en milieu en het is dan goed dat je er met een groep gelijkgestemden uiting aan kunt geven en er praktisch iets aan kunt doen. Je bent toch ook bezig met de wereld van het nageslacht.”

En ook de vraag: “Wat betekende jij voor het IVN?” is moeilijk te beantwoorden. “Ik heb gewoon enthousiast mee gedaan en op tijd mijn

contributie betaald.”

We hebben het over onze afdeling en ik vraag haar wat het belang is van het IVN voor de bewoners van Kennemerland? Clara vindt het een aanspreekpunt voor mensen die meer over de natuur willen weten, die de natuur willen beleven. Door het geven van excursies biedt het IVN de kans op natuurbeleving en bewustwording. “Het IVN bestaat nog steeds en heeft dus zijn belang bewezen”.

Omdat ik weet dat ze een verwoed looper is met de hond(en) en graag fietst, vraag ik naar 'een favoriete plek in de omgeving'. Grinnikend volgt direct: “Bij de kachel. Nee, de Haarlemmer Hout is heel fijn, maar ook ander plekken. Ik loop meestal wat te dromen en dan maakt het niet uit waar je bent.”

We spreken over de mensen die wij nog kennen binnen het IVN en ik vraag haar

Wat zijn of waren voor jou markante IVN-ers? “Mars Horeman, Jacq en Sis de Jong, Joop Cronau en Plien Peeters. Maar ook Henny Kenselaar is heel belangrijk voor het IVN. Dit zijn allemaal mensen uit mijn tijd. Nu zou ik het niet weten.”

En omdat niet alleen het verleden, maar ook het heden en de toekomst onze belangstelling hebben, vraag ik of zij nog ideeën of wensen voor het IVN heeft. Er wordt lang gedacht, nog wat thee ingeschonken en dan zegt Clara: “De publicatie op de affiches, zou dat

nog nuttig kunnen zijn? Ik heb verder geen ideeën, maar wie weet komen ze nog. Dat hoor je dan van me.” (Ik heb nog niets gehoord, dus hier zullen we het mee moeten doen.)

En na vele koppen thee en een heerlijk verantwoord namaaksaucijzenbroodje stop ik mijn pen en papier in mijn tas. Het was leuk Clara weer eens gezien en gesproken te hebben. En, ze is nog niets veranderd.

Marisca van der Eem

Toortsstory

De eerste ideeën om voor de leden en donateurs van ons IVN een eigen contactblad uit te geven, stammen uit eind 1982, begin 1983. Kort daarop werd een redactie samengesteld bestaande uit Johan Cronau jr., Rob Hoogstraten, Gerard Peeters en Theo Litjens. Theo is als enige nog steeds lid van de redactie. Hij is dan ook de aangewezen persoon om hieronder de geschiedenis van De Toorts voor u te ontvouwen.

De redactie begon met het bedenken van een titel en een afbeelding voor de kaft. De inhoud van het eerste nummer moest min of meer bij elkaar worden gesprokkeld, terwijl de drukkerij van het Provinciaal Ziekenhuis bereid was gevonden de productie van De Toorts op zich te nemen. Zij hebben er lange jaren een prima uitgave van gemaakt.

Met de uitgave van Toorts no.1, in april 1983, kon de baby voor het eerst worden bewonderd. Het blad heette toen nog Contactblad van de afdeling Haarlem en omstreken van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie.

De kopij werd - lang voordat begrippen als floppy, e-mail en digitaliseren hun intrede deden - veelal handgeschreven aangeleverd, zodat Gerard avonden lang druk was met alles netjes uit te typen op de conventionele typemachine. De figuren werden geheel in stijl met de hand getekend of 'gepikt' uit andere periodieken. Jacques de Jong, die wat later bij de redactie kwam, heeft vele van zijn puntige en geestige tekeningen voor De Toorts gemaakt. Op gelijke wijze werden de koppen met de hand gemaakt en het was al een hele vooruitgang om dat met behulp van afwrijffletters te doen, beschikbaar in alle soorten en maten op Mecanormabladen, die overigens vrij duur waren.

Het werd door de redactie al als een hele technische vooruitgang ervaren, toen toestemming van het bestuur werd verkregen om een lichtbak aan te schaffen; niet om 's nachts in de duinen konijnen te gaan vangen, maar om met behulp van een transparant raster de positionering van de verschillende tekstdelen te vergemakkelijken.

Langzamerhand begon bij de redactie het besef door te dringen, dat er zoiets als een computer - te gebruiken als tekstverwerker - bestond. Enkele redactieleden keken daar aanvankelijk tegen aan alsof het een wezen van een andere planeet betrof. Maar met de komst van Yvonne Beerhuizen en Carolien Dijkman in de redactie veranderde dat heel snel. Je kon dat ook

afmeten aan de op de eerste bladzijde van De Toorts ingevoerde tekst (in april 1995): Heel handig is het voor de redactie als u uw ingezonden werk op een floppy aanlevert, inclusief een uitdraai van uw artikel. Tik de teksten zo eenvoudig mogelijk (platte tekst), d.w.z. maak het niet te mooi. De bewerking ervan is dan voor de redactie nog gemakkelijker.

Carolien bezat als grafisch opgeleide ook de mogelijkheid om de lay-out van het blad met behulp van de computer samen te stellen. Er kwam daarmee ook een einde aan het moeizame werken met schaar en lijmpot, maar gezegd moet worden, dat de fröbelles op de kleuterschool toch lange jaren zijn vruchten heeft afgeworpen. In 2002 verliet Carolien de redactie en werd het layoutwerk op de computer overgenomen door Leo Determann.

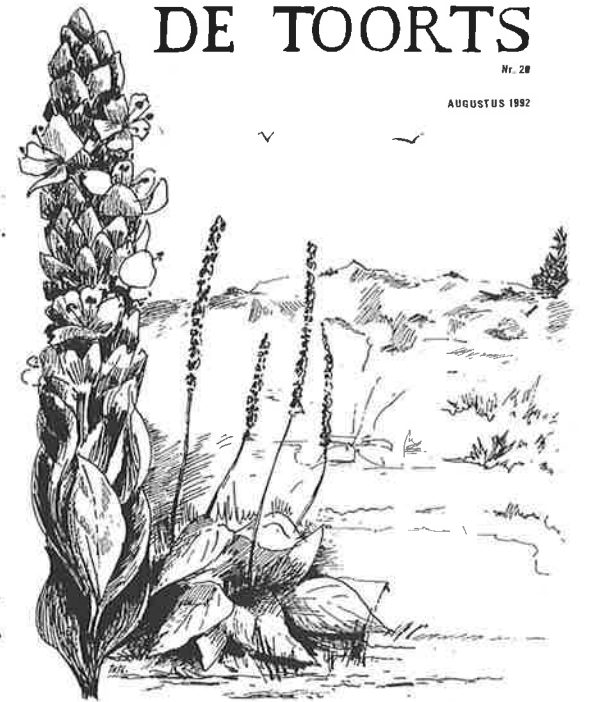
Behoudens enkele uitzonderingen werd in de beginjaren de productie van De Toorts uitgevoerd door de drukkerij van het Provinciaal Ziekenhuis in Santpoort. Later werd overgegaan naar de drukkerij van Paswerk Grafisch in Hoofddorp, welk bedrijf ook nu nog dit werk uitvoert. Alhoewel een wat prozaïsch onderwerp, is de historie van De Toorts niet compleet zonder enkele cijfers te noemen. Zoals bekend verschijnt De Toorts driemaal per jaar, in april, augustus en december. Om een indruk te geven van de grootte van de oplage noem ik hier de cijfers over het jaar 2002: in april 370 stuks, in augustus 400 stuks en in december 360 stuks. De variaties zijn een gevolg van enerzijds de verandering van het leden- en donateursaantal en anderzijds van bijvoorbeeld de instroom van nieuwe gidsen na beëindiging van de gidsencursus.

Vermeldenswaard is in dit verband ook het verloop van het aantal pagina's per nummer. Dat varieerde van gemiddeld 23 naar 28 pagina's, afhankelijk van de op tijd aangeleverde en beschikbare kopij.

Last but not least behoort tot de geschiedenis van De Toorts ook de distributie-organisatie. Henny Kenselaar heeft dit vanaf het prille begin

DE TOORTS

Nr. 28
AUGUSTUS 1992



contactblad van het IVN
afd. haarlem en omstreken



met grote nauwgezetheid opgezet en in stand gehouden. Zij heeft het dirigentschap over een orkest van circa 40 distributeurs met grote inzet behartigd en er daarmede zorg voor gedragen dat De Toorts steeds op tijd bij de leden en donateurs in de bus viel. Ook nu nog is zij bij de distributie betrokken, maar ze heeft de coördinatie overgedragen aan Tineke Allaert. Van lieverlee is De Toorts uitgegroeid tot een volwaardig verenigingsblad. De kwaliteit van uitvoering, maar ook de inhoud is sterk verbeterd. Het is hier op zijn plaats de vaste rubrieken met name te noemen. In de eerste plaats de onvolprezen Buurtgenoten van de hand van Yvonne Beerhuizen en Eetbare en geneeskrachtige kruiden, destijds opgezet en jarenlang behartigd door Jacques de Jong en later door Yneke Bettink. Maar ook Zomaar wat Prietpraat van Nic Nicolaï, de serie Landgoederen van Zuid-Kennemerland van Mieke Wilink, de Kattebelletjes van de hand van Jonne Misset en de Kinderhoek, in september 1993 gestart door Hetty van Halder en inmiddels overgenomen door de Kinderwerkgroep.

Na deze sneltreinvaart door de historie van De Toorts, wil ik dit verhaal besluiten met de wens dat De Toorts moge groeien en bloeien ten dienste van ons IVN.

Theo Litjens

DE BETERE EITJES

Uit: Liedjes van Welzijn, Volksgezondheid & Cultuur

't Is voorjaar, 't is voorjaar!
't Is de maand van mei!
'k Zie overal weer vogels broeden
op een golfballetje in de wei.

Lévi Weemoedt



Ook ik ben een 'stukje' natuur

Gerrit van Dijk is beeldend kunstenaar en animatiefilmer. In 1998 won hij met "I move so I am" zowel de Holland Film Award (Nederlandse Filmdagen) als de Gouden Beer (Internationaal Filmfestival Berlijn).



"Natuur", zegt Van Dijk, "is natuurlijk gedrag (de aard van het beestje) van dier en mens. Winkende mensen op zaterdagmiddag in de Grote Houtstraat. Ook ik ben een 'stukje' natuur."

Als bijzondere ervaring uit zijn jeugd, waar de natuur een rol in speelde, herinnert hij zich: "Op weg naar een bedevaart, fietsend naast een buurmeisje, mij voor het eerst van mijn leven bewust te zijn naast een meisje te fietsen."

Gerrits favoriete stukje natuur in zijn omgeving is het terras op de Botermarkt. "Daar word ik" zegt hij "meer verrast door de natuur dan lopend in de duinen."

Feest in de natuur is voor hem "een speeltuin vol met uitgelaten kinderen. En zeker als mijn kleinkinderen zich hieronder en tussen bevinden en bewegen."

"Jullie doen goed werk. Dat wil ik blijven steunen."

Aan het woord is Max Smit uit Wolfheze.

In 1981 lid geworden, al snel verhuisd en als donateur de afdeling blijven steunen.

Ik bel hem op omdat ik wel nieuwsgierig ben naar de persoon achter deze donateur, die nu al bijna vijftig jaar de afdeling een warm hart toedraagt.

Max woonde destijds in Heemstede en was voorman bij Publieke Werken in Bloemendaal. In die functie kwam hij vaak op Caprera.

Hij is lid geworden van de afdeling om de gidsencursus te kunnen volgen. Dat was rond 1983, denkt hij. In ieder geval kan hij zich herinneren dat hij les kreeg op Caprera en ook in het Coornhertlyceum. Namen van medecursisten vallen hem niet in, het is ook al weer zo lang geleden. Maar als ik de naam van Plien Peeters noem als docente, zegt hij direct: "Ja, ja, nu begint me weer wat te dagen."

Gegidst heeft hij ook, maar niet zo lang. Hij kan zich herinneren dat zijn voorkeur uitging naar paddestoelenexcursies, maar ook over

VOORJAARS LIED

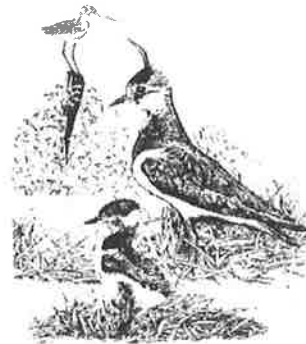
Ina van Vondel

Uit: poëziekalender 1995

Ontwaakt, gij egels, kikkers, padden,
uit uw duffe winterslaap,
pakt uw liefjes bij de kladden,
spitst uw stekels,
poets uw vellen,
de koude zal u niet meer kwellen

vogels, ook uw tijd gaat komen,
wet uw snavels,
strijkt uw veren,
gaat het liefdesspel proberen,
houdt uw dunne poten stijf
siert het vege vogellijf

maar mensen, slaapt gerust nog door
en laat de dieren keurig voor.



Jonne Misset

Bloemenfeest

Vol verwachting gaat eenieder op weg naar het grote feest.

Voorop lopen de moeders Moeslook met een Koningskaars, Moeraskers en Moederkruid met respectievelijk een Keizerskaars en een Stalkaars. Zij geven gedrieën met hun Toortsen de lichtende richting aan, langs de weg die iedereen zal gaan. Langs de route hangen bovendien allemaal oranje en lichtblauwe lampionnetjes aan de Echte Lampionplant en het Zegekruid.

Bij de optocht hebben zich zeer veel mensen aangesloten. Ik herken onder andere de bevallige Franse Roos en Esther, beter bekend onder de naam Es. Daarachter lopen de kinderen Kruid: Christoffel, zijn tweelingzusjes Barbara en Sofie, zusje Duif en achteraan sjokt Robert. Zijn schoenveters zijn los, zodat hij juist struikelt nu ik hem in het oog krijg.

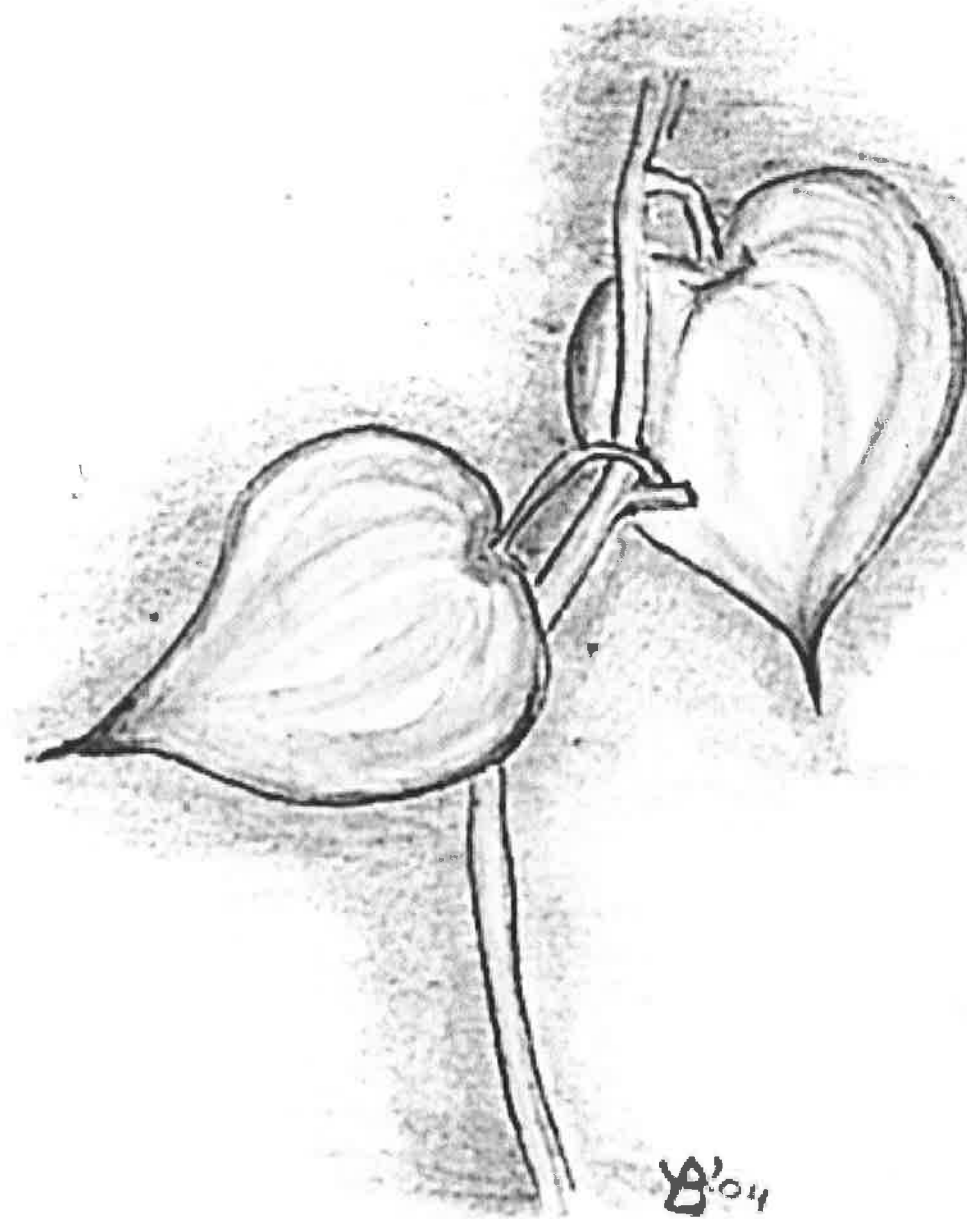
Brave Hendrik - nooit heeft hij over gebrek aan belangstelling te klagen. Daar komt hij aan, te midden van een hele club. Ik zie Els, Mejuffrouw Duin (Riet wel te verstaan), minstens zeven verschillende Afrikaantjes en onze Duitse Dot. Dan volgen nog twee oude dames zonder tanden: Eénbes, plus de zingende Lijsterbes.

Om de prachtige locatie waar het feest zal plaatsvinden te bereiken, moeten we nog een brede sloot over. Hoewel de Mannetjes varen in smerige schuiten, verkiezen de vrouwen en kinderen te balanceren over wiebelende planken. Op een drafje komt daar nog Valeri aan.

Gearriveerd op de andere oever kijken we onze ogen uit. De levende muziek die we al van verre hoorden, zit goed beschermd tegen kleine buitjes Goudenregen onder een afdak. Men speelt vanzelfsprekend Viool en fluit van Fluitenkruid. Eenieder geniet van deze lieflijke, swingende muziek.

Hier en daar vlijt men zich op grote, zachte, prachtig gekleurde Elfenbanken en zet men zich op met Fluweelblad beklede zetels. In een hoekje ontdek ik een stapeltje Koaltjevuur waaraan de verkleumden zich kunnen warmen. De overige feestgangers dansen, doen spelletjes en wedstrijden bij het schijnsel der Toortsen en Geelsterren, voor elk wat wils.

Pas nu valt het me op hoe enkele feestgangers zich hebben getooid met prachtige Zeekraalcolliers, kransen van Kranskarwij en frisgeurende Kransmunt.



Werkelijk, overal is aan gedacht. Er is zelfs een poppenhoekje en een 'poppenkast' voor de kleintjes onder de Maagdenpalm.

Verderop is een leuk cateringgebouwtje; straks zal het geopend worden, maar.... wie heeft de bos Sleutelbloemen meegenomen? Er wordt aan gewerkt. Door de Kleine Ruit zien we lekkernijen reeds in rijen op goed voorziene tafels uitgesteld.

Ik draai me om. Hé, wat gebeurt daar? Het lijkt wel een soort inwijdingsrite met Mansbloed... bloedstollend...!

Maar aan alles komt een eind.

De Drie Urenbloem geeft aan dat het feest ten einde loopt. Nog even een prijsuitreiking.

De Ereprijs gaat natuurlijk naar de Kleine Klaver: hij krijgt een Ratelaar voor het ontwarren van alle Warkruid. Wat is er nu aan de hand? Is er discriminatie in het spel? Notabene, een Mannetjesereprijs wordt door Teunisbloem uitgereikt! Hij maakt het echter weer helemaal goed door alle dames een zeer elegante Geplooide Vrouwenmantel over de schouders te hangen.

Zo gaan we allemaal moe en voldaan naar huis. Allen met de boot, zowel de Mannetjes varen als de Wijfjes varen, bijgelicht door de Toorts.

Yneke Bettink

De witte pracht van de heldere winterdag:
een bijna „oorverdovende“ stilte, skiën, langlaufen, sleeën, wandelen en ravotten!

Het rijk kleurende voorjaar:
overladen bloemenweiden, vrolijke koeïebellen, banieren door de bloemen, bergwandelen tot aan de sneeuwgrens!

De aangename zomer:
steeds hoger, steeds ruiger, steeds avontuurlijker, zwemmen in een bosven, barbecuen, spelen in de bergbeek, wildwatervaren, kinderactiviteiten om het huis!

De gouden herfst:
eindeloze vergezichten, tot goudgeel verkleurende bomen, nevelvrij, schilderachtige strijklichten, aanzichtkaartenweer!

Vier levendige seizoenen geven energie, sterken het lichaam. Een omgeving om van te houden en steeds weer in terug te keren!

Familiehotel Clarezia

...net even anders!



Twee bij elkaar liggende huizen, op grens van dorp en bos. Wijsds uitzicht over het Rijn dal, op zonovergoten terras tegen de zuidhelling.

Nadere inlichtingen en reserveringen:
Familie Zoetmulder
Hotel Clarezia
CH-7158 Wolfensburg
Zwitserland
Tel.: 0041 81 941 1960
Fax: 0041 81 941 2172
Email: clarezia@bluewin.ch
www.clarezia.ch

Straks is dit nog uw enige concert



Ons land kent vele toneelgezelschappen. Miljoenen landgenoten maken muziek. Daarnaast zijn er talloze muzikanten die bezocht, bewoond en bezonderd kunnen worden. Zom klankke cultuur moet gekoesterd worden. En dat komt niet alleen met overheidsgeleid. Gelukkig springt het Prins Bernhard Cultuurfonds vaak bij. Per jaar steunen wij 2500 culturele projecten, groot en klein. Onze donateurs zorgen dat cultuur toekomst heeft. Wordt ook donateur en geef cultuur de kans. Klik op www.cultuurfonds.nl of geef direct op 090 5009000.

Het Prins Bernhard Cultuurfonds geeft cultuur de kans. U ook?




Alle oplossingen voor uw drukwerk en graveerwerk onder een dak.

Vormgeving en grafische voorbereiding
Printen, drukken en afwerken
Kopieerservice in zwart/wit en kleur
Groot formaat posterplotters
Mailen en Postbezorging
Graveren van naamplaten en belettering

Spieringweg 835, Cruquius, Postbus 297, 2130 AG Hoofddorp
Tel.: 023-54 34 760, Fax: 023-54 34 764
E-mail: grafisch@paswerk.nl, Internet: www.paswerk.nl

Advertenties in De Toorts bent u niet van ons gewend.

We geven u graag een korte uitleg hiervoor.

Het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft onze aanvraag voor een beamer gehonoreerd. Door een bijdrage uit hun fonds heeft onze afdeling een beamer kunnen aanschaffen, die op dit moment gebruikt wordt voor de Natuurgidsencursus. Maar ook de tentoonstellingswerkgroep en andere werkgroepen kunnen er gebruik van maken. Als tegenprestatie is ons gevraagd een advertentie van dit fonds te plaatsen. Dat doen wij graag.

Paswerk Grafisch verzorgt al jaren de oplage van De Toorts. Vanwege ons 25-jarig jubileum zijn zij bereid geweest een deel van de kosten van de gekleurde omslag te sponsoren. Wij zijn ze daar zeer erkentelijk voor.

In februari dit jaar belde Tim Zoetmulder van Familiehotel Clarezia vanuit Zwitserland met de vraag of zij een advertentie in ons blad konden plaatsen. Omdat wij de opzet van dit hotel wel binnen het gedachtegoed van het IVN vinden passen,

wilden wij een uitzondering maken en de advertentie in het jubileumnummer plaatsen. Op deze manier hadden wij de mogelijkheid eenmalig een mooiere uitgave uit te brengen.

De redactie